

[bizalmas adat] - Szociális Földprogram

Ismertetés

[bizalmas adat] helyzete speciális a szociális földprogram kutatásán belül, hiszen önellátó településként emlegetik, ami azt jelenti, hogy saját élelmiszerigényét igyekszik maga megtermelni, a fűtéshez szükséges hőt maga előállítani, illetve próbál csak helyi vállalkozókat foglalkoztatni. A [bizalmas adat]-t megkérdezve az egész önfenntartás alapjának a földterületet tekinti, a sertéstartás révén trágyát nyernek, mely javítja a föld minőségét, a sertésből ebéd készül a község lakóinak, a maradékot a sertés kapja meg, amiket a saját vágóhídjukon le tudnak vágni, de hogyan alakult ki ez a körforgás, ahhoz, hogy a lakosok hozzáállását megérthessük a szociális földprogramhoz látnunk kell az egész folyamatot.

1992-ben felbomlott a [bizalmas adat] Mgt.sz. és az akkori képviselőtestület úgy döntött, hogy nem aprózza fel és nem osztja szét a földterületeket, hanem igyekszik minél több termőterületet megtartani a településnek. [bizalmas adat] 1993-ban csatlakozott a szociális földprogramhoz, tulajdonképpen a település önállóan indította el földprogramját, természetesen minisztériumi támogatással, de a helyiek aktív közreműködésével.

[bizalmas adat] Községért Jóléti Szolgálat Helyi Alapítványt 1993-ban hozta létre az akkori képviselőtestület, az önkormányzattal dolgozik együtt, segítve egymás munkáját, illetve az Alapítvány is bérel földet az önkormányzattól. Az alapítvány bérleti díjat fizet az önkormányzatnak a földhasználatért cserébe, az önkormányzat viszont az alapítványtól vásárolja meg a földeken termő kukoricán meghízó sertéseket, így jó a kapcsolat az önkormányzat és az Alapítvány között. Az Alapítvány nagy szerepet játszik abban, hogy a településen a mezőgazdaság jelentős maradt az emberek tudatában is, és nem értéktelenedett el, többségben szeretik azt amit csinálnak, és ennek a fenntartása, sokak szerint az Alapítványnak köszönhető mely már régóta próbálja támogatni az embereket. Tulajdonképpen alap volt az, hogy az emberek a mezőgazdaság mellett nőttek fel, ebben éltek mindennapjaikat, az Alapítvány pontosan ezt nem hagyta kárba veszni, sokan úgy vélik, hogy az Alapítvány hívta be őket a földprogramba, tehát a megismertetés hozzájuk kapcsolódik.

Ma körülbelül 80-90 hektárnyi földterülettel rendelkezik az önkormányzat, melyen főleg takarmányt termesztenek: kukoricát, napraforgót, zabot és árpat, a gyümölcsösökben pedig almát és meggyet. A gyümölcsös bekerítéséhez betonoszlopokra volt szüksége a településnek, de azok túl drágák lettek volna, így berendezkedtek azok gyártására és ma már eladásra is készítenek betonelemeket, munkát biztosítva néhány helyi férfinak. Az elkészített

térköveket addig nem akarják értékesíteni ameddig a település útjai nem lesznek rendbe téve. A gyümölcsfák nemcsak a betonüzem létesítését ösztönözték, hanem ellátnak még egy funkciót is - azonkívül, hogy termést hoznak, melyből lekvárt és pálinkát tudnak készíteni - hiszen minden évben metszeni kell őket, a levágott vesszőket bálázzák és a közintézmények fűtésére igyekeznek felhasználni, a beszerelt venyigekazánokkal, melyekkel nagy összegeket tudnak megtakarítani. Létesítettek a gyümölcsfákra alapozva egy aszalóüzemet is a településen, illetve jelenleg építenek egy csomagoló-tároló házként funkcionáló épületet.

A pályázatok segítségével folyamatosan bővítették gépparkjukat: MTZ, kombajn, kisteherautó, lovasfogat és számtalan póni található a falu középpontjának számító [bizalmas adat] gazdasági udvarban, ezekkel a gépekkel nemcsak az önkormányzati földeket művelik meg, hanem a helyiek is igényelhetnek földművelési szolgáltatásokat az önkormányzattól, melyeket ezekkel a gépekkel valósítanak meg.

Tulajdonképpen a szociális földprogram [bizalmas adat]-on azt jelenti az emberek számára, hogy kedvezményesen juthatnak hozzá földművelői szolgáltatásokhoz, talaj-előkészítés kapcsán (szántás, tárcsázás, boronálás), melyet a kiskertek megművelésekor igényelhetnek, illetve a külterületi parcellák művelésekor. Ezeknek a megművelése az önkormányzat gépeivel sokkal egyszerűbb, hatékonyabb és kifizetődőbb, hiszen a lakosok nem rendelkeznek saját gépekkel, ha az önkormányzat nem segítene nekik azzal, hogy rendelkezésre bocsátja a gépeket akkor bevetetlenül állnának a földek, mert a lakosoknak nem lenne pénzük traktorokat, kisépeket vásárolni. A művelésért természetesen fizetniük kell a lakosoknak, csupán ha valaki igényli élhet azzal a lehetőséggel, hogy hitelbe kéri a megművelést, ezáltal nem kell azonnal fizetnie, ráér csak akkor ha az adott termés beindul és hasznot termel. Korábban azonban az is jellemző volt, hogy ingyen részesültek bizonyos szolgáltatásokban: *"a régi polgármesterünk volt, ő [bizalmas adat], az ugye még a földet is odaadta, a kertnél, hogy azt vessük be, csináljuk meg amit akarunk, műveljük, de ő úgy szántatott, hogy nem is kellett fizetni érte."* ([bizalmas adat] interjú - 4). A régi [bizalmas adat]-nél még volt kecske-osztás, csináltatott ólat is az igénylőknek. Igazságosabbnak érezték az akkori [bizalmas adat] elosztását például a disznóvágások-terén is. *"Meg olyat csinált....egy disznót két család elvihetett, és akkor a fizetésből meg befizettük, megperzselve meg minden, kettévágták, bele egy ládába és otthon szétvágni... Részletekbe ki lehetett fizetni, de azóta semmi, semmi."* ([bizalmas adat] interjú - 4).

Maga az önkormányzat főként az uborka, burgonya és alma termesztését támogatja, palántákkal és növény-védőszerek biztosításával. 2015-ben arra is volt példa, hogy a nagy jégesőzések következtében sokaknak hitelt adva, biztosította az önkormányzat az uborkák újra

termelését, hiszen mindent elpusztított a jégeső, így igaz, hogy fizetniük kellett másodjára is a palántákért, viszont időt kaptak addig amíg az termést nem hozott és így legalább veszteség nélkül átvészelhették a 2015-ös termelési időszakot.

A településen élők kedvezményes tűzifát is kapnak az önkormányzat és az Alapítvány jóvoltából: 2007-ben még csak 820 mázsát kaptak a rászoruló, 2009-ben pedig már 3500 mázsát. Finanszírozása a lakásfenntartási támogatásból származik.

A rászoruló kisállattartók segítése pedig úgy valósult meg, hogy az önkormányzat területén elkerítették 2 hektárt ahol az állatoknak szükséges takarmányt termelik meg és ebből biztosítanak azoknak akik rendelkeznek sertéssel vagy baromfival. Illetve az önkormányzat területén is elkerítették egy területet ahol sertéstartásra rendezkedtek be, körülbelül 60-80 sertést tartanak. Az itt tartott sertéseket a vágóhídon feldolgozzák és az iskolának adják, mely 400 főre főz minden nap. Korábban működött egy tejcsarnok is a településen, de az is bezárt, így a korábban jelentős szarvasmarha-tartás is értékét veszítette, hiszen ha nincs felvásárlója a tejnek akkor a lakosságnak nem érdeke tehenet tartani, mert nem képződik belőle haszon ha csak kiönti vagy saját felhasználásra fordítja. Néhány nagyobb gazdának van nagyobb állatállománya, tőlük még van aki felvásárolja a tejet, de ha sokan tartanának akkor az már nem lenne jövedelmező.

Olyan szociális földmunkaprogram, melyben konkrétan kedvezményezettek vettek részt, utoljára 2009-ben volt, ekkor vetőburgonyát osztottak a családoknak. Az ezt követő években konkrét programokra fordították az elnyert pénzüsségeket (pl.: vágóhíd megépítése). 2012-ben [bizalmas adat] Község Önkormányzata az Életminőség javítása céljára indított projektet a szociális földprogramon belül, melyre az elnyert támogatás összege 2 299 600 Ft volt. 2014-ben [bizalmas adat] Község Önkormányzata elnyert 2 931 389 Ft-nyi támogatást a földprogram keretében, melyet a szociális vágóhíd termelési folyamatának bővítésére fordítottak. Emiatt a forrásfelhasználás miatt nem tudtunk konkrét földprogramos eredményeket, tapasztalatokat előhívni az interjúk során, így még inkább érzékelhető volt, hogy az egyének gondolkodásában szorosan összekapcsolódik a szociális földprogram és a közfoglalkoztatás.

A település tizenkét község gyermekjóléti és családsegítő szolgálatát látja el, tizenkét falu szociális alapjának központja, három község háziorvosi szolgálata, körjegyzősége és általános iskolája, valamint kettő védőnői szolgálata is [bizalmas adat]-hoz tartozik. De található a nagyközségben patika, kábeltelevízió- és csatornahálózat is. Ez az oka annak, hogy [bizalmas adat]-t, mint legkisebb nagyközség emlegetik.

A minta

2009-es adatokból sikerült kedvezményezettek nevét összegyűjteni a megkapott név- és címlistán, melyen 15 személy szerepelt. A 15 személyből 13-al sikerült háztartási adatlapot kitölteni, a fennmaradó két személyt többszöri megkeresés alkalmával sem találtuk meg. A 13 személyből 9 személy romának vallja magát, 4-en pedig nem sorolták magukat egyik kisebbséghez sem, tehát magyarok. Többször talákoztunk olyan esettel, hogy mikor feltettük a kérdést, hogy valamelyik kisebbséghez tartozik-e akkor rögtön azt válaszolták, hogy nem, de a beszélgetés során nyíltan vállalták, hogy ők romák. A hat interjúalany közül 3 nő, illetve 3 férfi volt, mindannyian már tapasztalt földművelők voltak, akik évek óta részt vesznek a közmunkaprogramban is. Sajnos kevésbé tapasztalt egyéneket nem találtunk a 2009-es lista miatt. Mindhárom nő roma származású volt, a férfiak pedig magyarok. Az alanyok foglalkozási életútját tekintve összességében elmondható, hogy a maximálisan elvégzett iskolai végzettség az érettségi, de nagyobb százalékban jellemző a 8 általános vagy a 8 általános alatti iskolai végzettség. Mindegyik interjúalany közhasznú munkásként dolgozik a helyi önkormányzatnál. A helyiek számára a közfoglalkoztatás biztosítja a megélhetést, több, mint hetvenen dolgoznak közfoglalkoztatottként. Mind a hat interjúalany igyekszik bekerülni a közfoglalkoztatásba, hiszen a szociális segély összegét nem tartják elegendőnek a megélhetésükhöz, még akkor is vállalják a közfoglalkoztatottságot ha elégedetlenek vele. Mindenki rendelkezik kiskerttel, amelyet saját maga művel meg, illetve őstermelők is, így ha nem is kapnának semmi támogatást a termeléshez akkor is mindenki folytatná tovább az önálló termelést, hiszen nagy segítséget jelent nekik a kiskert művelése.

Ha az egyéni életutakat vizsgáljuk, akkor az egyik alany esetében látható, hogy habár volt [bizalmas adat]-n egy jól működő állása - ahol szerették és ő is szerette a munkahelyét - viszont a nagyvárosi körülményeket nehezen viselte illetve a rokonság is [bizalmas adat]-hoz kötötte, hiszen tősgyökeres [bizalmas adat]-i volt, így hazaköltözött és ezután került az önkormányzathoz, mint közfoglalkoztatott ([bizalmas adat] interjú - 6). Egy másik alany élete mindig is a településhez kötődött, kezdetben csordásként dolgozott, majd a 9 gyermeket nevelte háztartásbeliként és most mivel nincs más lehetőség közfoglalkoztatottként dolgozik ([bizalmas adat] interjú - 4). A harmadik alany pedig mindig valamelyik termelőszövetkezetben dolgozott, közel a mezőgazdasághoz, számára a termelőszövetkezet felbomlása hozta meg a munkanélküliséget és a közfoglalkoztatásra való rászorultságot, ő 1983-ban felesége miatt költözött a településre és egyedül ő rendelkezik nagyobb földterülettel, kiskerten kívül ([bizalmas adat] interjú - 5).

Összefüggések

A közfoglalkoztatással való elégedetlenség általában abból fakad, hogy túl sok munkának ítélik meg azt amit el kell végezniük, azért a fizetségért amit kapnak: *"...a kis kevés pénzből, hát 79 000 forinttal vagyok felvéve. De nagyon sokat kell érte gürcölni az biztos..."* ([bizalmas adat] interjú - 4)

A közfoglalkoztatáson belül az asszonyok feladatköre a földmunka elvégzése, amit nem géppel végeznek, például kapálás, palánták elültetése, ezt azonban az idősödő, egyre többet betegeskedő asszonyok alig bírják csinálni. A férfiak általában az építkezéseken, vágóhídon zajló munkálatokban vesznek részt. A munkáért cserébe pedig elvárnák, hogy vihessenek haza a termésből, de mivel [bizalmas adat] igyekszik önállóan fenntartani magát így minden terménynek meg van a maga helye, és nem mindig tudnak adni a dolgozóknak, ez pedig elégedetlenséget szül közöttük. Az önellátó falu képpel pedig nagyon sokan nem értenek egyet, csak mosolyognak ezen az elnevezésen, azt érzik, hogy ők nem kapnak eleget ebből az önellátásból, nem tisztázott számukra, hogy mit is jelent az, hogy a település önellátó: *"hát önellátó, magát biztos ellátja, de minket biztosan nem (nevet). Minket csak munkával lát el, most nem azt mondom, hogy nem jó..."* ([bizalmas adat] interjú - 4). Azonban azt látni kell, hogy alapvetően hálásak azért, hogy dolgozhatnak, hogy az önkormányzat igyekszik munkát biztosítani mindenki számára aki a településen lakik. Illetve a közfoglalkoztatás során az önkormányzat biztosítja számukra a termelési eszközöket, amelyekkel a munkát elvégezhetik. Ha valaki jobbnak érzi a saját otthoni eszközét akkor természetesen azt is behozhatja és dolgozhat azzal. Többben panaszkodtak rá, hogy sokan eltulajdonítják ezeket a termelési eszközöket, szerszámokat saját célú felhasználásra.

A megtermelt javaknak az elosztása némi feszültséget is szül, vannak akik úgy gondolják, hogy bizonyos emberekkel kivételeznek, tehát van aki akkor is kap terményt ha nem dolgozik megfelelően, csak azért, hogy ezzel a település elkerülhesse a lopásokat. Emiatt a kivételezés miatt pedig nem is érzik jól magukat a településen: *"Hát van itt olyan család, akik állandó isznak, hóbörögnek, és úgy higgyétek, hogy az hamarabb meg kap bármit, mint mink."* ([bizalmas adat] interjú - 4)

"...egy két hónapja semmit nem vittünk, se káposztát, se hurkát, mert a múltkor azt is adtak, én is elvittem volna, az enyém is megette volna, de semmit, mire beértünk nekünk nem volt, mert mi kint vagyunk a határba" ([bizalmas adat] interjú - 4).

Mások azonban egyáltalán nem érzik a kivételezést a településen, azt azonban elismerik, hogy a kiosztás érdem szerint működik, tehát aki megfelelően dolgozik, nem marad ki a munkából azt megbízhatónak ítélik meg és a kiosztásból is eszerint részesedik.

Tehát a legtöbben úgy vélik, hogy vannak a "megbecsültek", akiket huzamosabb ideig, folyamatosan foglalkoztatnak, ők maguknak kiválaszthatják saját csapatukat akikkel dolgozni fognak mondjuk egy építkezésen, vagy mindig ugyanott kapnak munkát, például csak az udvarban kell feladatot ellátniuk. Közülük is sikerült beszélgetni néhány emberrel, az ő esetükben érzékelhető, hogy nem akarnak a rendszer ellenségei lenni, megbecsülik munkájukat és a munkaelosztójukat, igyekeznek a lehető legjobban elvégezni a rájuk bízott feladatot és habár kevésnek tartják fizetésüket nem elégedetlenkednek. Például a legtöbben munkaidő előtt vagy munkaidő után művelik a kiskertet, de azok akik nem akarnak dolgozni azok inkább munkaidőben végzik a kert gondozását, kimaradva így az aznapi munkából, és sok esetben ezért vesznek ki szabadságot, hogy saját földjüket műveljék, vagy még rosszabb esetben több napig kimaradnak, ez pedig a munkaadónak nem szimpatikus. Olyan is előfordul aki nem tud bekerülni a közfoglalkoztatásba, mert valamilyen bajt okozott, például verekedett korábban, vagy már megmutatta, hogy nem akar dolgozni. Tehát a közfoglalkoztatásba való bekerülés feltétele a teljesítmény és a bennmaradásnak is ez a kulcsa. A település általában azokat akiknek van östermelője csak 3 hónapig foglalkoztatja közfoglalkoztatottként, majd egy ideig nem hívják be őket, ezáltal biztosítva, hogy mindenki dolgozhasson egy ideig, hiszen folyamatos cserélődésben vannak az emberek, ez főként azokra jellemző akik úgy állnak a munkához, hogy más is hozzáférhessen. Így azonban az embereknek bizonytalan a megélhetése, hiszen előre sosem tudják, hogy mikor kerülnek ki a közfoglalkoztatásból, és mikor kell nélkülözniük az abból származó pénzüsszeget.

A vezetőség láthatatlanul kialakította a teljesítmény-alapú rendszert, melyben a megbecsültek állnak szemben azokkal akik nem becsülik a munkát, akik elégedetlenkednek, kevésnek tartják amit kapnak, akik azért akarnak bekerülni a közfoglalkoztatásba, hogy a 3 hónap után újra munkanélküliek lehessenek és kapják a segélyt, így őket ennek érdekében is jutalmazták. *"vannak akik meg csak a 30 napos ledolgozást, hogy csak legyen meg a munkaviszonya, kapja a segélyt "* ([bizalmas adat] interjú - 5).

[bizalmas adat]-on a közfoglalkoztatottság és a szociális földprogram nem különül el élesen, részben azért, mert a településen mindig igyekeztek segíteni az ott élőket mezőgazdasági támogatásokkal, részben pedig azért, mert az ott élők a mezőgazdaságban szocializálódtak, így a közfoglalkoztatást, a szociális földprogramot és a kiskerti saját

termelést nem tudják élesen különválasztani, hiszen az erősen összefügg életükben. A környéken kevés a nagy gyár, vagy az olyan település ahova érdemes lenne ingázniuk, így a település csakis a mezőgazdaságra támaszkodhat. Korábban [bizalmas adat]-n működött egy konzervgyár, az sokak megélhetését biztosította [bizalmas adat]-n is, viszont december óta már az sem működik. A közfoglalkoztatáson kívül így nem is igazán van más munkalehetőség a településen, csupán néhány nagyobb vállalat biztosít napszámos munkalehetőséget, melyek esélyt adnak a jövedelem kiegészítésére, sokan rászorulnak már hónap végén, így igyekeznek a hétvégéken napszámos munkába állni.

"...közben a hivatalban (dolgozik), csak szombat, vasárnap elmentem, mert egyből kifizettek." ([bizalmas adat] interjú - 4)

Az emberek nem hibáztatnak konkrétan másokat a munkanélküliség miatt, illetve az alacsony státusuk miatt, hiszen tisztában vannak saját iskolai végzettségükkel, azzal, hogy magasabb iskolai végzettséggel előbbre jutottak volna, illetve a település mezőgazdasági adottságait is ismerik és tudják, hogy aki nem foglalkozik a mezőgazdasággal és nem tesz szert plusz jövedelemre általa az a nagyobb városban sem tudna megélni.

"Öt osztályt jártam, mondom ha én is elmentem volna egy szakmát kitanulni akkor nem kapálnék, hanem mondom lehet egy irodába ülnék és gépelnék mondjuk." ([bizalmas adat] interjú - 4)

A településen futott néhány évvel ezelőtt az Ezüstkalász program, melynek keretében a földművelésben érdekelt személyek jelentkezhettek képzésre, egy éven keresztül egy napot iskolában töltöttek, a többi négy napon pedig dolgoztak, körülbelül 15 személy indult a képzésen és mindenki sikeresen teljesítette is azt. Nagy segítség volt ez a település lakosságának, hiszen olyan személy is van aki nem tudta hogyan kell kapálni, így egyértelműen hatásos volt ez a program. Ezek a hiányosságok nem mindig derülnek ki hiszen ha a többi dolgozó megcsinálja a munkát akkor nem látható, hogy ki nem alkalmas az adott feladatra. Bár a település vezetősége igyekszik mindenkit képességeinek megfelelő munkára beosztani. Az Aránykalász program viszont valamilyen - a lakosok számára ismeretlen - okból kifolyólag elmaradt. A helyiek úgy érzik, hogy nincs is szükségük képzésekre, hiszen aki a földből sem tud megélni annak a képzés sem lesz segítség. Szakmai tanácsot a közfoglalkoztatottak munkaelosztójától lehet kérni, [bizalmas adat]-tól, aki azt is befolyásolja, hogy ki milyen munkát végezhet, ő az aki reggel kiosztja a feladatokat, és napközben is leellenőrzi a munkásokat. A település lakói meglehetősen szeszélyes embernek tartják, gyorsan változik a kedve, és tudják, hogy jóban kell vele lenni, mert valóban nagy befolyása van az emberek életére.

A település nem turisztikai központ, nincsenek nevezetességei, de az összes alany ugyanazt emelte ki mikor megkérdeztük, hogy miért szereti a települést, a mezőgazdasági hagyományok erősségét és, hogy minden lakos tudja, hogy mi a feladata a település rendszerében, ezt tekintik a jó közösség alapjának, hiszen konfliktusokról nem tudtak beszámolni.

A településen a romák aránya 20% körül mozog, és sikerült interjút készítenünk olyan alanyokkal is akik a helyi "cigánysoron" élnek, ők elégedetlenek helyzetükkel, habár magát [bizalmas adat]-t szeretik, legszívesebben elköltöznének házukból, mert élehetetlennek ítélik meg a [bizalmas adat] utcát, hangoskodás, sokszor verekedés övezi mindennapjaikat, pihenni sem tudnak, és féltik gyermekeiket akik rossz példát látnak az ott élő családoktól.

"...egy településen lakunk, külön, és hát ott nem olyan a környezet, mint amilyennek kellene lennie, az a baj, hogy sok probléma van, hogy hát zenélnek, nem lehet nyugodtan pihenni, sokszor verekednek is, úgyhogy nem szeretek, ezért nem szeretek itt lakni, a faluba szeretek, csak ott lent nem. " ([bizalmas adat] interjú - 4)

Az alanyok szerint a konfliktusok is csak néhány roma család között bontakozik ki, a település központjában élők között nincsenek nagyobb nézeteltérések. Viszont akik a település központjában élnek ők megvetik azt a viselkedést amelyet a cigánysoron tanúsít néhány család, de úgy gondolják, hogy ez csak az ő problémájuk, nagyon elzárkóznak ettől, nem tekintik megoldandó problémának az ottani körülményeket, helyzetet.

Teljesen nyíltan kezelik a roma-kérdést a lakosok, magyar cigányoknak hívják magukat az itt élő romák, hiszen magyarul beszélnek, ezért is nem érzékelhető a diszkrimináció a településen. A megkülönböztetés nem etnikai viszonyok alapján történik, hanem itt is a teljesítmény a kulcs. Akin látható, hogy akar dolgozni azt megbecsülik, legyen az magyar vagy cigány, de valóban csak néhány család van olyan helyzetben, hogy elkerüli akár hetekig is a munkát, a többiek felismerték azt, hogy a szociális segély nem elegendő a megélhetéshez, ezért igyekeznek bekerülni a közfoglalkoztatásba, illetve saját kertjüket is igyekeznek megművelni, amellyel kiegészíthetik jövedelmüket. Az uborkázás azért kedvező a helyiek számára, mert eleve kicsi földterület áll a rendelkezésükre, illetve a szeptemberi iskolakezdést segíti a megtermelt haszon. A földmunkában többnyire azok vesznek részt akik a 2009-es adatok alapján kedvezményezett helyzetben voltak, családjuk pedig néhány munkafolyamatban segíti őket.

Ha lenne lehetőségük arra, hogy változtassanak valamin a szociális földprogrammal kapcsolatban, tehát, az önkormányzat és a mezőgazdaság kapcsolatán, akkor maximum annyi

lenne, hogy kapjanak több földet, amin még több haszonra tudnának szert tenni. Viszont a mostani termékmennyiséggel egyikük sem gondolkodik abban, hogy eladásra termeljenek, elsődlegesnek találják azt, hogy amit megtermelnek azt maguk hasznosítsák fel, raktározzák el télre, lekvárként, befőttként. Illetve a szociális kisboltban lehetőségük van arra, hogy a felesleges terményeket eladhassák, csupán a permetezési kiskönyvet kell bemutatni és polcpénzt sem kell fizetniük, a befolyt összeget pedig teljes egészében megkapják a termelők.

Saját vélemény

Mivel [bizalmas adat] esetében szorosan összefügg a közfoglalkoztatás és a szociális földprogram így elkerülhetetlen, hogy a közfoglalkoztatást is értékeljük. Nagyon fontos az önkormányzat számára, hogy ennyi embert tud foglalkoztatni ilyen kereteken belül, hiszen saját pénzből több, mint hetven embert képtelen lenne munkával ellátni. A munkások alkalmazásával pedig biztosított a közterületek rendben tartása, az önfenntartáshoz szükséges mezőgazdasági munkák elvégzése. Jó volna tudatosítani az emberekben, hogy közcélú munkájukkal pontosan a település önfenntartását biztosítják, hiszen nem érzékelik, hogy ők is részesei lennének ennek a folyamatnak. Tehát így nemcsak az önkormányzat nyer, hanem azok a munkanélküliség küszöbére sodródott emberek is, akiknek így nem csupán a szociális segélyből kell fenntartaniuk családjukat. Természetesen mindig a legjobbra törekszik az emberiség, így vannak elégedetlenkedő hangok is a tömegben, például, hogy a kért munkamennyiség nincs egyenes arányban a kapott összeggel, de mégis jobbnak ítélik meg, mint csupán a segélyt, így egyértelműen munkára ösztönző hatású a közfoglalkoztatás. A szociális földprogram projektje pedig azért is kiemelkedően fontos, mert a településen élők fő megélhetési forrása mindig a mezőgazdaság, növénytermesztés, állattartás volt.

A szociális földprogram tervezésének szempontjából fontos az egyéni, személyre szabott fejlesztési terv minden település számára amely belép ebbe a programba, hiszen ahogy az összegző tapasztalatokat hallhattuk minden település más, eltérő lakossággal, másfajta történelemmel, eltérő gazdasági szektorokkal. Lehetetlen egy jól működő programot elindítani központi tervezéssel, ugyanannak a mintának a ráhúzásával teljesen eltérő települések esetén.

A másik fontos pontja a szociális földprogramnak, hogy el kellene választani egymástól a közfoglalkoztatást és a szociális földprogramot, hiszen minden településnek magának kellene eldöntenie, hogy a munkanélküliekkel milyen feladatokat végeztessenek el. Az emberek sok kérdéssel nincsenek tisztában, melyek érdekelnék őket, de nem kapnak

tájékoztatást, például [bizalmas adat] esetében vajon miért maradt el az Aranykalász program, vagy mi alapján történik a javak kiosztása. Sokszor az okozza az elégedetlenséget és a feszültséget, hogy az emberek nincsenek tájékoztatva. Sokan nem képesek átlátni például a teljesítmény-alapú rendszert amelyet [bizalmas adat] tekintetében alkalmaznak, így elégedetlenkednek, hogy nem kapnak annyit, pedig ha nyíltan közölnék az elvárásokat, hogy a vezetőségnek mi nem tetszik, akkor még jobban igyekeznének megfelelni az elvárásoknak. Nyilvánvalóan akkor is lennének olyan lakosok akiket nem érdekelne a munka, továbbra is kimaradnának, de ameddig csak utalásokat tesznek arra, hogy ki miért kap többet, míg más kevesebbet, addig nem lesz eredményes a munkafolyamat, hiszen ezek az alacsonyan képzett emberek önmaguktól nem minden esetben ismerik fel a dolgokat, ezért van szükség a nyílt lapokra.